

فرهنگ گفتاری در موسیقی ایران (۱۳)

استان سمنان

کیوان پهلوان

انشارات آرون

سرشناسه	: پهلوان، کیوان، ۱۳۳۹.
عنوان و پدیدآور	: استان سمنان / تألیف کیوان پهلوان.
مشخصات نشر	: تهران: آرون، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۴۰۶ ص.
فروست	: فرهنگ گفتاری در موسیقی ایران (۱۳).
شابک	: جلد سیزدهم ۷- ۲۱۷- ۲۳۱- ۹۶۴- ۹۷۸.
	: شابک دوره ۹- ۱۹۸- ۲۳۱- ۹۶۴- ۹۷۸.
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.	
موضوع	: سمنان (استان).
موضوع	: سمنان (استان).
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۳ ۵ الف ۹ پ / M ۱۸۲۰
رده‌بندی دیویی	: ۷۸۹ / ۵۱:
شماره کتابخانه ملی	: ۳۵۲۵۴۵۷:

انتشارات آرون

استان سمنان

فرهنگ گفتاری در موسیقی ایران (۱۳)

تألیف: کیوان پهلوان

ناشر: انتشارات آرون

حروفچینی: نشر آرون

چاپ اول: ۱۳۹۳

چاپخانه حیدری: ۲۰۰ نسخه

۲۵۰۰۰ تومان

فهرست

۳۶	زیرنویس ها	۱۱	پیش سخن
۳۷	عروسی دامغان		
		۱۳	تاریخ و جغرافیای استان سمنان
۴۰	ترانه های عامیانه	۱۵	گرمسار
۴۰	لالایی ها	۱۸	شاهرود
۴۲	لالایی عشایر چوداری	۱۹	سنگسر
۴۳	لالایی در شاهرود	۲۰	شهمیرزاد
۴۳	لالایی چاشم	۲۳	ایوانکی
۴۴	چند نمونه از لالایی های الیکایی	۲۳	سرخه
۴۴	لالایی دامغان		
۴۸	لالایی سنگسر	۲۵	مراسم و ترانه در عروسی سمنان
۴۹	شعرهای نوروزی سنگسر	۲۶	حرکت عروس به سوی ...
۴۹	نوروزی	۲۶	فشفشه بازی
۵۱	دعای بایانی	۲۶	در خانه های داماد
۵۱	ناو روی سالی نوخاد ساز یگازبو	۲۷	قربانی
۵۲	دعای باران در سنگسر	۲۷	لباس دامادی
۵۲	ترانه های طلب باران	۲۷	آیین انجله
۵۵	دستی وارشو	۲۸	مراسم ازدواج در شاهرود
۵۶	مراسم باران بس در شهمیرزاد	۳۰	مراسم عقدکنان
۵۶	حسن کولشک	۳۱	شب عروسی وزفاف

- ۵۷ شعر برای کودکان
 ۵۸ شعر بازی کودکان سنگسری ...
 ۵۸ بازی - تاب تاب خمیر
 ۶۱ شعرخوانی چوپان‌های سنگسری ها
 ۶۱ شعر قالی بافان سنگسر
 ۶۲ ترانه‌ی شادمانی
 ۶۲ گروه بهمانان
 ۶۴ ترانه‌ی چوپانان
 ۶۶ ترانه‌های کشاورزان سنگسری
 ۶۷ ترانه‌ای مربوط به جشن و شادی ...
 ۶۸ ترانه‌های زنان برای نوازش کودکان
 ۶۹ ترانه‌ای برای شب‌نشینی ها
 ۶۹ عشایر گرمسار
 ۷۰ ترانه‌های مشک‌زنی
 ۷۲ مار سیاه
 ۷۲ ترانه نون بشکن
 ۷۳ نوروزخوانی
 ۷۳ باران‌خواهی کودکانه
 ۷۳ تالو
 ۷۴ کره‌گیری سنتی
 ۷۵ ترانه‌ی تهیه‌ی قره قوروت
 ۷۶ ترانه‌های خربزه‌کاری
 ۷۶ گرگ و ارباب در ...
 ۷۷ چوب مشک در ترانه‌های ...
 ۷۸ مهمان و ترانه‌های مشک‌زنی
 ۷۸ ترانه‌ی تهیه‌ی قره قوروت
 ۷۹ ترانه‌ی شیردوشی
 ۷۹ بَریوگ یا بری یوگ ترانه‌ی ساریانی
 ۸۰ هوی مار
 ۸۱ ترانه‌های قالی‌بافی
 ۸۱ دو ترانه‌ی دیگری از قالی‌بافی
 ۸۲ باران‌خواهی در عشایر چوداری
 ۸۳ بادبندی
 ۸۳ درم زا
 ۸۴ سوار پیشواز
 ۸۴ ترانه‌های مراسم عروسی ...
 ۸۴ جشن سده در عشایر چوداری
 ۸۵ چگونگی برگزاری جشن ...
 ۸۵ سعد و نحس ایام
 ۸۶ ترانه‌ی زنان عشایر
 ۸۶ هنگام سر آمدن دوغ
 ۸۷ ترانه‌ی ماست‌بندی
 ۸۷ دام‌ها در ترانه‌های عشایر چوداری ..
 ۸۷ گاو
 ۸۷ سگ
 ۸۸ بز
 ۸۸ شتر در ادبیات عامیانه‌ی چوداری ..
 ۸۹ خال گردن و گوزل در ترانه‌ها
 ۹۰ خال گردن
 ۹۲ بازتاب خشکسالی ها
 ۹۳ ترانه‌ای در وصف حوادث
 ۹۳ نوروزخوانی در شاهرود
 ۱۰۱ حاجی فیروز
 ۱۰۴ چهارشنبه‌سوری
 ۱۰۵ مراسم تحویل سال در شاهرود ...
 ۱۰۵ دید و بازدید
 ۱۰۶ سیزده‌بدر
 ۱۰۸ جشن سده
 ۱۰۸ یلدا
 ۱۱۳ تُشو
 ۱۱۴ چهارشنبه‌سوری در شاهرود
 ۱۱۵ سبزه نوروزی گل‌گندمو ...
 ۱۱۵ ترانه سیزده‌بدر در شاهرود
 ۱۱۶ آیین دعای باران، آفتاب و باد
 ۱۱۶ - نماز باران
 ۱۱۷ - ترانه‌ی آفتاب
 ۱۱۷ - طلب باد
 ۱۱۷ - شیطون کُله پا

- ۱۸۴ کدو کدو گل گل سنگ
- ۱۸۶ زیر نویس
- ۱۸۶ شپشک
- ۱۸۸ آخ دَلْکَم
- ۱۸۸ هَلِّلو
- ۱۸۹ اَتَرَل توت مَتَل
- ۱۹۱ متل های سنگسری
- ۱۹۱ چُسد چُسد کئی شوئِد
- ۱۹۳ هَفْت یاز کر
- ۱۹۴ کَک ب تَنور
- ۱۹۶ سِما سِما گَنَدِم خیش
- ۱۹۷ رفتم به باغ پسته
- ۱۹۷ روایت گرمسار
- ۱۹۷ دادم داد
- ۱۹۷ روایت سنگسر
- ۱۹۸ یکی بود یکی نبود
- ۱۹۸ دامن کوه دامغان
- ۱۹۹ خاله سوسکه
- ۱۹۹ روایت غیاث آباد گرمسار
- ۲۰۱ بگزو (گزید)
- ۲۰۱ طرود
- ۲۰۲ بازی های نمایشی
- ۲۰۲ سنگسر
- ۲۰۲ مشتکی صنم گفت (سنگسر)
- ۲۰۴ زری به پری گفت
- ۲۰۵ بازی ها
- ۲۰۵ سمنان
- ۲۰۵ عطاری و مطاری
- ۲۰۵ مرزو و مرزو
- ۲۰۶ بی بی شغالک
- ۲۰۷ اتی تل، دیمین بلا
- ۲۰۷ اتی تل، پونجه تی تل
- ۲۰۸ کل وکل وکل
- ۲۰۹ عمه گرگا
- ۱۱۸ دوبیتی های عاشقانه سنگسر
- ۱۱۹ دوبیتی ها به گویش بیابانکی
- ۱۱۹ دوبیتی ها و ترانه های عاشقانه
- ۱۲۲ ترانه هایی که کودکان دامغانی
- ۱۲۴ ترانه ی عرب های قریه قوشه
- ۱۲۷ دوبیتی های سمنانی
- ۱۲۷ ترانه های دامغان
- ۱۵۱ دوبیتی های طرود
- ۱۵۵ ترانه ها و تصنیف های سمنانی
- ۱۵۵ آلو آلو پسته
- ۱۵۶ بشکن بشکنه
- ۱۵۶ خرمین گولو
- ۱۵۷ تصنیف سیزده به در
- ۱۵۸ تصنیف دیگری از سیزده به در
- ۱۵۸ تصنیف دختر دخترو
- ۱۵۸ تصنیف: مودلی میگی برخصون
- ۱۵۹ تصنیف هما ندارین کومه و غلبال
- ۱۵۹ تصنیف سینی به گاردن
- ۱۶۰ تصنیف سلطنت جانم
- ۱۶۱ روایت اول
- ۱۶۱ روایت دوم
- ۱۶۱ ترانه ی سر تنور
- ۱۶۲ از خبر پراکندی های تحقیر آمیز
- ۱۶۳ ترانه های نوازش کودکان
- ۱۶۸ ترانه های مثلی
- ۱۷۴ متل یا آستونک
- ۱۷۴ آستونکه، پوستینکه
- ۱۷۵ آستونک سیامر
- ۱۷۶ - آستونک پنج انگشت
- ۱۷۶ آستونک بیل بیل مغسو
- ۱۷۷ - آستینکی شغالک
- ۱۷۸ همسیه کرگه
- ۱۷۹ افسانه ها و متل ها
- ۱۷۹ پیر مرد
- ۱۸۲ بز زنگوله پا

- ۲۳۷ دامغان
 ۲۳۸ سنگسر
 ۲۴۷ سرخه
 ۲۵۱ چاشم
 ۲۵۳ فارسی زبانان گرمسار
 ۲۵۴ ایل الیکایی (گرمسار)
 ۲۵۸ شهمیرزاد
 ۲۵۹ لاسجرد
 ۲۵۹ بیابانک
 ۲۶۱ عشایر چوداری
 ۲۶۲ شاهرود
 ۲۷۱ **چیستان‌ها**
 ۲۷۱ سمنان
 ۲۷۲ شهمیرزاد
 ۲۷۶ دامغان
 ۲۸۱ سنگسر
 ۲۸۳ **مراسم مذهبی و تعزیه**
 ۲۸۳ روضه‌ی زنان برای میت
 ۲۸۳ سیزده صفر
 ۲۸۴ سیزده ماه صفر
 ۲۸۵ بیست و یکم ماه رمضان
 ۲۸۶ بیست و هفتم ماه رمضان
 ۲۸۷ مناجات «شعرخوانی»
 ۲۸۸ آداب سفر
 ۲۸۸ رسم طوق‌بندان
 ۲۹۱ زیرنویس
 ۲۹۲ مراسم شمع و چراغ
 ۲۹۲ برای آموزش اموات
 ۲۹۷ اطلاع‌رسانی در ماه مبارک...
 ۲۹۷ اذان
 ۲۹۷ سحرخوانی
 ۲۹۷ مراسم روضه‌خوانی در مساجد...
 ۲۹۸ نگرشی به موسیقی تعزیه...
 ۲۹۸ ایزومدال دستگاه‌های...
 ۲۱۰ گو، گوساله، بیلینگی
 ۲۱۱ خرپشتک
 ۲۱۲ قال، قال
 ۲۱۲ کلاکه
 ۲۱۴ دامغان
 ۲۱۴ بازی آسیاب
 ۲۱۴ «اتل، توت متل»
 ۲۱۴ «عروسک فرنگی»
 ۲۱۴ «اتل توت متل»
 ۲۱۴ «اتل متل توتله»
 ۲۱۵ «ملات ملاتو»
 ۲۱۵ «عمو زنجیرباف»
 ۲۱۵ «اشتر اشتران»
 ۲۱۵ «گرگ و چوپان»
 ۲۱۵ شهمیرزاد
 ۲۱۵ اینک را، اونک را
 ۲۱۶ آلك - دُولک
 ۲۱۸ جو، گنم، تاس
 ۲۱۹ هامللی (هاملاً علی)
 ۲۱۹ شیوه بازی
 ۲۲۱ شاهرود
 ۲۲۱ چشم‌دیگرو
 ۲۲۱ آسیو بشین
 ۲۲۲ مروارید برچند
 ۲۲۳ بنفشه گل بنفشه
 ۲۲۴ بالابیم ماکي چرخ هریسه
 ۲۲۴ مات ماتو
 ۲۲۵ کبابی، شیرابی، قروتی
 ۲۲۶ ریگ به موشک «به مشیت»
 ۲۲۶ تپ تپ نیمیر هوریا
 ۲۲۷ پرپر و شانه سرو
 ۲۲۸ گوگوساله پنگله پنیر
 ۲۳۰ ابر قرمز
 ۲۳۰ قوس و قزح
 ۲۳۱ **ضرب‌المثل‌ها**
 ۲۳۱ سمنان

۳۱۸	ب: امام خوان‌ها	۳۰۳	آداب و رسوم عزاداری
۳۱۸	ج: اشقیا خوان‌ها	۳۰۴	برافراشته خیمه‌ها و چادر نکایا
۳۱۹	میرزا علی تاج	۳۰۴	طرز بلند کردن چادر
۳۱۹	زنانه تعزیه خوان	۳۰۵	تزئین داخل تکیه
۳۱۹	دخیل بستن	۳۰۵	تقسیم‌بندی شهر در ایام محرم
۳۲۰	«علمدار کربلا» در فرهنگ	۳۰۶	شیوه‌های عزاداری
۳۲۱	دسته‌گردانی و شبیه‌خوانی	۳۰۶	تعزیه و شبیه‌خوانی
۳۲۱	علامت عزاداری	۳۰۶	انتخاب مضمون
۳۲۱	پنجه	۳۰۷	تقسیم‌بندی تعزیه‌خوانان
۳۲۲	طوق	۳۰۷	لوازم و وسایل تعزیه‌خوانی
۳۲۲	طوق‌بندان	۳۰۸	طوق و دسته
۳۲۳	قربانی	۳۰۸	آیین نخل‌تکانی
۳۲۳	اذن جهاد	۳۰۹	وضعیت و جریان طوق
۳۲۳	وقف‌نامه	۳۰۹	تدارک محله‌ها برای طوق
۳۲۴	تعزیه	۳۰۹	طوق اسفنجان
۳۲۴	حضرت ابوالفضل و آب	۳۰۹	طوق لیبیار
۳۲۴	جام شفا	۳۱۰	طوق ناسار
۳۲۴	سقا	۳۱۰	شکل اجزای طوق
۳۲۵	نذر	۳۱۰	جایزه
۳۲۵	آب و حریم زن	۳۱۱	ترتیب تنظیم طوق
۳۲۵	حضرت ابوالفضل و ساختار	۳۱۱	یاسبیل!
۳۲۶	نخل	۳۱۳	وسه کشیدن
۳۳۰	مراسم آیینی «نخل‌گردانی»	۳۱۴	مشعل‌ها و مشعل‌مال‌ها
۳۴۱	شهادت مسلم	۳۱۶	شرح حال مختصر
۳۴۲	شهادت طفلان مسلم	۳۱۶	الف: تعزیه‌گردان‌ها
۳۴۳	تعزیه مختار	۳۱۶	۱. معین‌البکاء
۳۷۲	تعزیه مختار	۳۱۷	۲. ملا محمد تقی شبیه‌ساز
		۳۱۷	۳. ناظم‌البکاء
۴۰۱	منابع و مأخذ	۳۱۷	۴. ملا میرزا بابا
		۳۱۷	۵. کربلایی عابدین تاج

پیش سخن

در تلاش خود برای گردآوری و در صورت امکان تحلیل برخی موارد موسیقی ایران، ادبیات شفاهی در موسیقی استان سمنان را به پایان رسانده‌ایم. در ابتدا تصور می‌کردم که استان سمنان آن‌طور که مردم این استان فکر می‌کنند که دارای موسیقی ویژه‌ای در استان خود نیستند، اما دقت نمی‌کنند که در جای جای ایران زمین در طی زمان و در خاطرات سینه به سینه‌ی این مردم، گنجینه‌ای از فرهنگ غنی خویش را حفظ کرده‌اند. ثبت و گردآوری آن از وظایف مهم پژوهشگران و فرهیختگان مردم ایران زمین است.

خوشبختانه پژوهشگران زحمتکش هر منطقه به این مهم پی برده‌اند و به ویژه در طی این بیست سال تلاش‌های فراوانی انجام داده‌اند تا هر چه بیشتر به ناشناخته‌ی منطقه‌ی خود پی ببرند که جای تقدیر فراوان دارد.

یکی از مناطق و استان‌هایی که پژوهشگران هر منطقه و شهرستان‌های آن دست به این عمل مهم زده‌اند به جرأت می‌توانم بگویم استان سمنان است. با گردآوری این مجموعه هر چه بیشتر به این نکته پی برده‌ایم و تلاش فراوان این پژوهشگران و زحمتکشان فرهنگ ایران زمین، این مجموعه را دارای هویتی ملموس کرد و با خواندن این کتاب پی می‌برید که استان سمنان که یکی از متنوع‌ترین جوامع از جهت گونه‌گونی تیره‌های مردم و گویش و لهجه در ایران است و نگارنده سعی کرده است اهمیت این موضوع را در کتاب خاطرنشان کند.

پس بدون پژوهشگران فرهیخته این سرزمین، این مجموعه با این کیفیت نمی‌توانست

انجام پذیرد که نگارنده خود را بسی خوشوقت و خوشبخت می‌داند. امید داریم که این پژوهندگان هر چه بیشتر برای پژوهش‌های تمامی نموده‌های فرهنگی منطقه خود تلاش ورزند.

با این امید که این مجموعه با عنوان «آوازاها، کلام‌ها و ادبیات شفاهی در موسیقی استان سمنان» مورد توجه دوستان فرهنگ ایران‌زمین قرار گیرد.

کیوان پهلوان

۱۳۸۸